

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 5 april 1907, kl. 3 e. m.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om begäran hos Kungl. Maj:t, att åtgärder måtte vidtagas för införande af undervisning i skogsvård i rikets folkskolor och elementarläroverk..

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion n:o 171, har herr *Carl Lindhagen* hemställt, att Riksdagen, beträffande åtgärder i fråga om den enskilda skogshushållningen, måtte hos Kungl. Maj:t begära »åtgärder för att undervisning i skogsvård i förening med anordnandet af planteringsdagar må äga rum vid rikets folkskolor och elementarläroverk, där ej särskilda omständigheter föranleda, att undantag därifrån bör göras».

Motionen.

Sedan Andra Kammarens första tillfälliga utskott, till hvilken motionen blifvit hänskjuten, i anledning af densamma afgifvet utlåtande, har Andra Kammaren vid behandlingen af detsamma, med bifall till ett under öfverläggningen framställt yrkande, för sin del beslutit, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga i öfvervägande, i hvad mån åtgärder kunna vidtagas i syfte att så kallade planteringsdagar med därvid meddelad äfven teoretisk undervisning i skogsvård må genom samverkan mellan vederbörande myndigheter i största möjliga utsträckning anordnas vid folkskolorna på landsbygden i rikets olika delar.

*Andra
Kammarens
beslut.*

*Första
Kammarens
remiss.*

Efter det detta beslut delgifvits Första Kammaren, har kammaren hänvisat ärendet till behandling af sitt andra tillfälliga utskott.

*Motionens
motivering.*

Motiveringen till ifrågavarande motion, hvilken återfinnes uti en af samme motionär väckt motion n:o 163, innehåller bland annat följande:

»I vissa skogsvårdsstyrelser berättelser framhållas den stora obekantskapen med skogsvård och det bristande intresset för densamma, som är ett utmärkande drag för den stora mängden skogsägare och hela befolkningen för öfrigt. Styrelsen i Uppsala län betonar därför särskildt nödvändigheten af undervisning i skogsvård i folkskolorna. En sådan insikt, om den skall blifva allmän, måste nog också iuplantas, medan sinnena äro unga och mottagliga.

Det är så mycket nyttigt, som här kan läras, hur skogen skall vårdas med yxan, hur husbehovsvirke sparsammast skall uttagas, hur skog skall sås och planteras, och huruledes unga plantor böra skyddas mot betning af kreatur. Äfven om ej så stora tekniska insikter kunna bibringas barnen, så kan undervisningen skapa kärlek till skogen, hvilket omsättes till insikter vid mognare ålder.

Frågan särskildt om betning är en stor sak för skogshushållningen. Redan nu utfärdas i sådant syfte föreskrifter om tiden, då kreaturen få utsläppas på våren eller skola intagas om hösten. Skärpningar häri synas att döma af skogsvårdsstyrelsernas yttrande vara här och hvar erforderliga. Men i det stora hela måste man här gå varligt fram, ty det går ej att i ett slag omlägga en hel landtbefolknings invanda hushållningssätt. Här är då särskildt en allmän och obligatorisk undervisning af förhållandena synnerligen påkallad.

År 1903 väcktes af herr C. P. af Burén i Första och herr Carl Burén i Andra Kammaren två lika lydande motioner om införande af skogsundervisning och planteringsdagar vid folkskolor och elementarläroverk. Motiven till en sådan framställning kunna ej skrivas bättre och vackrare, än motionärerna gjort, hvarför jag hänvisar till motionerna. Man sade då, att denna undervisning ej kunde bli obligatorisk, därför att det ej fanns skogar och försöksfält öfverallt, och man tyckte, att de enskilda initiativen från vissa skolråd, folkskoleinspektörer och domkapitel voro lofvande nog, och därmed kunde man låta sig nöja.

Detta synes mig endast vara uttryck för den sedvanliga betänksamhet, hvarmed en ny sak alltid blir affärdad i början. Det blir ingen kraft och väckelse i denna sak, som dock erkännes vara viktig, förrän den blir obligatorisk och utgår som ett enhetligt initiativ från hela landet, representeradt genom Riksdagen. Därför behöfver man icke

anordna undervisning, där den icke kan eller behöfver äga rum. Kanske det är nog att begränsa den till folkskolorna på landet och äfven där medgifva vissa undantag. Någon liten bekantskap om skogen skadar dock ej att alla rikets innevånare erhålla.

Af dessa skäl skall jag tillåta mig att ånyo upptaga den vid 1903 års riksdag väckta tanken om undervisning vid skolorna i skogsvård.»

Det återopade uttalandet af skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län återgifves af motionären i samma motion med följande ordalag: — — — »Allmogem med få undantag syntes icke ha någon aning, hur en skog bör skötas. Påtagligen vore det behöfligt att redan i folkskolan börja undervisa barnen uti praktisk skogsskötsel på det sätt, att åtminstone ett par dagar hvarje år anslås till skogsodling å någon i skolans närhet belägen kalmark, samt att plantmaterialet därtill uppdroges vid skolan under barnens ögon. Dessutom borde exkursioner företagas i skog under sakkunnig ledning och undervisning meddelas i själfva skolan.»

Skogsvårdsstyrelsens i Uppsala län uttalande.

Herr Lindhagen hänvisar i sin motivering till tvenne vid 1903 års riksdag i samma fråga väckta motioner och söker gendrifva de skäl, som då anfördes mot bifall från Riksdagens sida till yrkanden af väsentligen samma innebörd som de i nu föreliggande motion framställda. Det torde af denna anledning vara nödigt att redogöra för omförmälda, af herr C. P. af Burén i Första och herr Carl Burén i Andra Kammaren väckta motioner och deras behandling vid 1903 års riksdag. Dessa motioner voro affattade i samma ordalag och lydde sålunda:

Två vid 1903 års riksdag väckta motioner och deras behandling i utskott och vid Riksdagen.

»Behovvet af en förbättrad skogsvård inom landet är allmänt känt och uttaladt. Genom mer eller mindre stränga lagstiftningsåtgärder tror jag detta icke kan uppnås. Bildandet af stats- och allmänningsskogar är, enligt min uppfattning, det enda sätt, hvarigenom skogshushållningen kan komma till någon afsevärd och varaktig nytta inom vårt land. Därjämte anser jag, att allt, som kan göras för att känslan för skogarnes bibehållande, nödvändighet och fördelaktighet må verka som en lefvande kraft hos folket, hvarigenom man kan motse, att i en framtid den privata skogshushållningen kan öfvertaga den omtanke för skogarnes bibehållande, som ett strängt iakttagande och fasthållande vid den ordnade skogshushållningens grundmoment kräfver, nämligen bildandet och bevarandet af skogskapitalet för uthållig afkastning, ej bör försummas.

Att väcka intresse för och hos vår ungdom inplanta känslan om behovet af en god skogsvård anser jag fördensfull vara af stor vikt.

Låt oss därför i våra skolor införa obligatorisk undervisning i till skogsvård hörande ämnen; låt oss anslå vissa dagar att under läsåret af skolans lärjungar under sakkunnig ledning på våra kronoparker, allmänningar och boställsskogar, som blifvit till ordnad skogshushållning indelade, samt å enskilda skogar, där uthålligt skogsbruk är infördt, verkställa sådd och plantering samt gallringar af slutna likåldriga skogsbestånd m. m. Härigenom skulle man gifva vårt folk en allmän och riktig uppfattning om våra skogars värde och betydelse.

Jag har all anledning antaga, att vår ungdom med nöje skulle omfatta studiet af skogsvård, och jag har ännu större skäl antaga, att denna ungdom skulle räkna anslagna exkursionsdagar som efterlängtade högtidsdagar. Skolynglingen skulle då gå ut i världen med insikt om våra skogars stora värde och betydelse, och hos många, kanske hos flertalet, skulle den i unga år vunna kunskapen om och intresset för skogsvård ej allenast följa honom lifvet igenom, utan äfven stärka bandet mellan honom, hem och skog, hvarigenom den åtgärd, som jag här förordat, skulle blifva af såväl reell som ideell betydelse för vårt folk.

På grund af hvad jag sålunda anfört, tillåter jag mig hemställa, att Riksdagen må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte, att obligatorisk undervisning i skogsvård och därtill hörande ämnen må införas ej allenast i vårt lands folkskolor, utan äfven i våra elementarläroverk; dels ock att under vårtermin vissa dagar må af skolornas lärjungar användas till att under sakkunnig ledning å kronoparker, allmänningar och boställsskogar, som blifvit till ordnad hushållning indelade, äfvensom å enskilda skogar, där uthålligt skogsbruk är infördt, verkställa skogsarbeten med sådd, plantering och gallringar af slutna likåldriga skogsbestånd, m. m.»

Motionerna hänvisades af bägge kamrarna till förberedande behandling af tillfälligt utskott. Såväl Första som Andra Kammarens vederbörande tillfälliga utskott afstyrkte enhälligt bifall till motionärernas hemställan.

Första Kammarens tillfälliga utskott anförde bland annat följande: — — »Det torde ej lida något tvifvel om att ett hos ynglingen väckt intresse skall föranleda den mogna mannen till nyttig verksamhet inom området för hans ungdoms ideal, och det ligger därför ock säkerligen en riktig tanke i den hänvändning till ungdomen, som af motionären åsyftas, men utskottet har icke funnit sig öfvertygad om riktigheten af det utkast, som i motionen innehålles.

I alla skolor utgör redan naturlära ett af undervisningsämnen, och i elementarläroverken studeras därutöfver botanik. Utskottet håller

före, att barnens och ungdomens kännedom om och intresse för skogen, dess skönhet och nytta, dess alsters ömbärlighet och farorna af dess förstörelse böra kunna vinnas såsom biprodukt af lektionerna i dessa ämnen, om studiet af växtvärlden riktas mera på trädens och örternas lif, betydelse och användbarhet för olika ändamål och icke hufvudsakligen drifves till blott insamling af det största möjliga antalet växter och inlärandet af dessas namn, arter och klasser.

Tillgång på skogar med ordnad skötsel finnes icke öfverallt, och det kan vara tvifvelaktigt, om tillfälle till arbete i sådana skogar skulle kunna beredas för ett öfvervägande antal skolor, hvartill kommer, att det ingalunda kan tagas för gifvet, att skogsägare i allmänhet skola finnas villige att öfverlämna arbetet med kulturer och andra föryngringsarbeten åt oerfarna personer för att tillhandahålla dem undervisningsmaterial. Ett arbete i ordnade skogar torde sålunda icke stå till buds annat än för ett mindre antal skolor och skulle komma att — där tillfälle till sådant arbete erbjudes — förläggas till sådana trakter, där intresset redan är väckt genom åsynen af bevarade, mognade skogar samt af lofvande bestånd af yngre träd och uppspirande plantor. Utskottet har visserligen erfarit, att Sveriges skogsmannaförbund lyckats att inom åtskilliga trakter uppmuntra forstligt kunniga personer att med skolbarn företaga exkursioner och att därunder meddela dem en yttlig undervisning i sådd och plantering m. m., men dylika utfärder kunna icke anordnas å alla orter till följd af brist på dels lämplig skog och dels passande och kunniga instruktörer, hvarför utskottet — under uttalande af sin förhoppning om, att det gifna föredömet om införande af planteringsdag måtte vinna efterföljd, där sådant lämpligen låter sig göra — hyser större tillit till redan allmänt anlagda skolträdgårdar såsom skapare af skogsälskare.

Insikt i skogshandteringen — äfven af mycket blygsamma dimensioner — torde icke kunna förvärfvas i skolor, ty dessa äga icke förutsättningar för att drifva undervisningen med den intensitet, som erfordras för att gifva eleverna herravälde öfver det föreliggande verksamhetsfältet, emedan skolans uppgift är att förbereda och grundlägga, men ej att i detalj inlära den kommande lifsgärningen.

Antalet af undervisningsämnen i skolorna är dessutom redan nu så stort, att tillägget af ett eller flera ämnen skulle gifva ökad stöd åt farhågorna för det mycket ontalade och lika mycket fruktade mångläseriet.

Den af motionären återsträfvade »känslan om behovet af en god skogsvård» och »känslan af skogarnas bibehållande» är ett vackert

bevis för hans varma intresse för saken, men lagstiftaren läser icke böra blott på grund af en känslöstämning stifta lagar, som reglera ekonomiska förhållanden, hvilka däremot böra ordnas af det mogna och beräknande förståndet».

Andra Kammarens tillfälliga utskott utlät sig bland annat sålunda:

— — »Utskottet instämmer till alla delar i motionärens uttalande beträffande nödvändigheten af förbättrad skogsvård samt anser alla lämpliga tillfällen, som härvid erbjudas, böra iakttagas för vinnande af detta mål. Sådana tillfällen gifvas ock i våra skolor, ty utan tvifvel skulle den goda saken åtminstone i någon mån befrämjas genom undervisning i detta ämne vid våra folkskolor och allmänna läroverk. I likhet med motionären anser äfven utskottet, att det intresse, som hos skolgossen blifvit väckt genom en praktisk undervisning — låt vara äfven ofullständig — rörande skogens rätta vård och dess stora betydelse för land och folk, skall för framtiden bevaras samt alltmer stärkas och utvecklas hos ynglingen och mannen.

Men fastän utskottet sålunda till alla delar instämmer i motionens syfte beträffande önskvärdheten af skogsvård äfvensom i hans yrkande, att lärjungar i folkskolor och allmänna läroverk böra erhålla undervisning, synnerligast praktisk, i lithörande ämnen, så kan utskottet dock icke biträda motionärens förslag med afseende på *obligatorisk* undervisning i skogsvård och därtill hörande ämnen uti dessa skolor. Flera af vårt lands skolor på slättbygder och i större städer kunna icke på lämpligt sätt praktiskt meddela sådan undervisning. Utskottet vill härvid påpeka, hvad Första Kammarens första tillfälliga utskott anfört vid behandlingen af förut nämnda likartade motion, nämligen att tillgång till lämpliga marker för skogsodling icke alltid äro att för alla skolor tillgå, hvarförutom skogsägare icke heller alltid torde vara villiga att öfverlämna arbetet med kulturer och andra föryngringsarbeten åt oerfarna personer.

För de trakter däremot — och sådana finnas nog flerstädes — där praktisk undervisning kan utan olägenhet meddelas rörande skogens rätta vård, torde hvad folkskolan beträffar sådan undervisning lämpligast kunna anordnas af skolråden efter medgifvande af vederbörande folkskoleinspektör och domkapitel, och detta utan att särskilda bestämmelser behöfva införas i gällande folkskolestadga. Föreskrifter rörande s. k. planteringsdagar för folkskolebarn hafva på flera ställen blifvit gifna och undervisning om skogsvård sålunda till någon del praktiserats i flera folkskolor, oaktadt denna undervisning icke varit obligatorisk. Sålunda har med anledning af anhållan från Smålands skogsvårds-

förbund, att Kalmar domkapitel måtte förordna, det alla folkskolebarnen inom Kalmar stift skulle sysselsättas en dag hvarje år med skogsplantering, nämnda domkapitel beslutat genom ämbetsbref meddela skolråden i stiftet, att de, där så lämpligen kan ske, äga att årligen en dag, som må inräknas i den stadgade lärotiden, låta de i folkskolan intagna barnen under vederbörande lärares uppsikt sysselsättas med skogsplantering. Liknande tillåtelser hafva äfven inom andra stift blifvit meddelade, och flera skolstyrelser hafva för sina folkskolor vidtagit åtgärder i detta syfte.

Att därför ovillkorligt ålägga alla folkskolor och allmänna läroverk vissa s. k. planteringsdagar eller utfärda annan liknande föreskrift beträffande skogsvård samt därom i folkskolestadgan eller läroverksstadgan påbjuda synes icke utskottet lämpligt eller nödigt. Skoldistriktet kunna däremot i sina reglementen införa bestämmelser om vissa planteringsdagar, och någon vidsträcktare och utförligare undervisning beträffande skogsvård torde svårigen kunna meddelas åtminstone folkskolebarn.

Utskottet, som alltså gillar den fosterländska tanke, motionen innefattar, men anser, att ändamålet, efter hvad som visats, kan i hufvudsak vinnas på annan väg, än motionären anvisar, hemställer därför.»

Bägge kamrarna biföllo utan votering hvad deras respektive utskott hemställt.

Förslaget att införa skogsvård såsom obligatoriskt undervisningsämne i landets folkskolor och elementarläroverk har alltså genom nu föreliggande motion för andra gången under en jämförelsevis kort tid blifvit väckt i Riksdagen. Ehuru första gången afböjdt, visade sig likväl detta förslag vara omfattadt med rätt lifliga sympatier från åtskilliga håll i Riksdagens kamrar. Under sådana förhållanden torde det vara lämpligt och af omständigheterna påkalladt att ägna en omsorgsfull pröfning åt de skäl, som kunna anföras såväl för som emot bifall till ett dylikt förslag.

Att åstadkommandet af en förbättrad skogsvård utgör en nationell uppgift af den allra största betydelse, ligger i öppen dag. Af detta förhållande följer ock, att hvarje praktisk åtgärd, som är ägnad att främja befolkningens intresse för och kärlek till skogen samt öka dess insikter rörande skogens rätta skötsel, är en fosterländsk gärning, som bör uppmuntras och understödjas. Tillika bör det erkännas som riktigt, att man härvid i första rummet vänder sig till ungdomen. Hos denna

*Andra Kam-
marens till-
fälliga utskotts
utlåtande i
anledning af
herr Lind-
hagens motion.*

väckes i regel lättare intresset för en ny angelägenhet än hos de äldre, och de nödiga kunskaperna och färdigheterna inhämtas också vanligen med minsta mödan i unga år. Ungdomen har ju ock lifvet framför sig, och en i denna ålder bibragt lefvande känsla af skogens värde för land och folk i förening med nödiga insikter rörande dess skötsel kan sålunda under en längre tid bära frukt åt landet i åtgärder och sträfvanen för främjandet af en god skogsvård.

I öfverensstämmelse härmed bör ock erkännas, att undervisning i skogsvård inom vissa folkskolor och med dem jämförliga läroanstalter lämpligen bör kunna förekomma. Där lärarekrafter med nödig utbildning stå till buds och tillgång därjämte finnes till fält för praktiska öfningar, med hvilka en ordnad undervisning å detta område i regel torde böra förbindas, där synes anordnandet af undervisning i skogsvård för folkskolornas lärjungar vara ganska ändamålsenligt. Den lämpligaste formen för en dylik undervisning i sådana skolor torde tvifvelsutan vara den, att för hvarje år som regel ett visst antal s. k. planteringsdagar bestämmes, då barnen med sina lärare få draga ut till en lämplig skogsmark och där af någon skogstjänsteman med forstlig utbildning få undervisning samt tillika handledning för praktiskt arbete i skogsvård, framför allt i skogsplantering och skogssådd. Naturligtvis kunna i samband härmed jämväl en och annan gång i själfva skolan anordnas lektioner eller föreläsningar i skogsvård, när för sådan undervisning kompetent lärare finnes att tillgå.

Enligt kungl. förordningen angående skogsvårdsstyrelser den 24 juli 1903 skall i hvarje landstingsområde finnas en skogsvårdsstyrelse samt en till dennas biträde anställd, forstligt bildad man. Dessa skogsvårdsstyrelser skola jämlikt samma förordning hafva till uppgift bland annat att »befrämja den enskilda skogshushållningen genom utbredande af kunskap i skogsskötsel, beviljande af bidrag till och utförande af arbeten för skogskultur, tillhandahållande af skogsfrö och plantor samt vidtagande i öfrigt af åtgärder, ägnade att befordra en förbättrad skogshushållning».

Det vill under sådana omständigheter synas, som om dessa skogsvårdsstyrelser, i hvilka sitta representanter för såväl hushållningssällskap som landsting, vore de korporationer, från hvilka man företrädesvis kunde vänta åtgärder för understödjande och främjande af en sådan undervisning i skogsvård vid vissa folkskolor som den här omförmälda. Genom skogsvårdsstyrelserna skulle för undervisningen kompetenta personer kunna utsändas till de olika skolorna, skogsfrö och plantor an-

skaffas och tillhandahållas samt för ändamålet i öfrigt nödiga anordningar ombesörjas.

Därest ifrågavarande undervisning af skogsvårdsstyrelserna på detta sätt blefve främjad, skulle helt visst nödig medverkan från skolmyndigheternas sida med villighet komma att lämnas. Enligt hvad utskottet förspott, hafva redan för närvarande efter därom gjorda framställningar åtminstone två af rikets domkapitel i cirkulär till skolråden i respektive stift uttalat sig för anordnandet af planteringsdagar för folkskolornas lärjungar. Det torde med största sannolikhet kunna antagas, att jämväl öfriga domkapitel liksom ock vederbörande skolråd, när sådant påfordras, skola komma att ställa sig lika välvilligt till ifrågavarande syftemål och sträfvande.

Utskottet håller för sin del före, att i och med anordnandet af dylika planteringsdagar i de folkskolor, där sådant lämpligen kan ske, det mål är hunnet, som man i afseende å införandet af en direkt undervisning i skogsvård i de allmänna barndomsskolorna bör eftersträfvande. En i större omfattning anordnad, rent teoretisk undervisning i skogsvård lämpar sig af många skäl icke för dessa skolor. Deras lärjungar befinna sig på ett alltför tidigt åldersstadium för att kunna fullt tillgodogöra sig en dylik undervisning. Kompetenta lärarekrafter saknas och torde icke utan stora svårigheter och med betydande kostnader kunna anskaffas. Antalet läroämnen i folkskolor och andra barndomsskolor är redan för närvarande mer än tillräckligt stort och bör ej ytterligare ökas genom införande af teoretisk undervisning i skogsvård i större omfattning, helst en sådan åtgärd i sina konsekvenser skulle kunna leda till ett verkligt förryckande af barndomsskolornas egentliga uppgift. Man skulle onekligen med ungefär samma rätt kunna yrka på att i folkskolorna undervisning blefve meddelad jämväl i jordbrukslära, husdjurskötsel och andra liknande ämnen. På dessa och andra med dem jämförliga områden bör man och kan man emellertid icke rimligen af barndomsskolorna fordra mera, än att de genom en väl planlagd undervisning i naturhistoriens och naturläras elementer bibringa lärjungarna nödiga förutsättningar för att senare genom självstudier eller särskild undervisning kunna tillägna sig erforderliga speciella yrkesinsikter samt att de därjämte i synnerhet genom att göra barnen förtrogna med för ändamålet lämpade alster af modersmålets litteratur söka hos dem väcka intresse för och kärlek till fosterlandets natur och dess därmed i samband stående näringslif.

Hvad här sagts om barndomsskolorna gäller i flertalet afseenden jämväl de högre klasserna af »elementarläroverken», hvilka skolor där-

jämte såsom förlagda till städerna endast rent undantagsvis kunna antagas ha tillgång på lämpliga fält för öfning i skogsvård. Beträffande dessa skolor anser utskottet visserligen, att den undervisning i naturkunnighet, som i dem på de högre stadierna meddelas, bör göras så praktisk som möjligt och i öfvervägande grad riktas på iakttagelse af naturen själf och dess företeelser, men det kan icke finna införandet af direkt undervisning i skogsvård i dessa skolor vara för öfvermålda syfte nödigt eller ändamålsenligt.

Då utskottet likväl i så måtto anslutit sig till motionärens framställning, att det uttalat sig för anordnandet af s. k. planteringsdagar med därvid meddelad äfven teoretisk undervisning i skogsvård vid folkskolor, där sådant lämpligen kan ske, så torde man möjligen kunna vänta, att utskottet jämväl skall tillstyrka en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om åtgärder för åvägbringandet i hvarje lämpligt fall af dylika planteringsdagar. Man kunde ju tänka sig den anordningen, att de förut omnämnda skogsvårdsstyrelserna finge ett formligt åläggande att hvar och en inom sitt område draga försorg om att dylika planteringsdagar komme till stånd vid respektive folkskolor. Härvid är emellertid att märka, att öfvermålda skogsvårdsstyrelser, såsom förut nämnts, redan f. n. hafva sig anbefalldt att verka för »utbredande af kunskap i skogsskötsel». Det kan ifrågasättas, huruvida det verkligen skulle lända till skogsvårdens fromma, att de genom ett särskildt åläggande af öfvermåld art föränleddes att ensidigt rikta sina sträfvanden i detta afseende på anordnandet af planteringsdagar för folkskolebarn. Huru stor betydelse man än må tillmäta dylika planteringsdagar, såsom ägnade att hos barnen väcka kärlek till skogen och intresse för dess bibehållande och vård, så måste det dock erkännas, att äfven andra, kanske ännu mera fruktbara metoder för »utbredande af kunskap i skogsskötsel» kunna tänkas. Framför allt bör man därvid rikta blicken på den något mognare ungdomen — i 16—20 års åldern — å landsbygden. I nämnda ålder har ungdomen vida större förutsättningar både att kunna intresseras för och att draga nytta af en i lämplig omfattning meddelad undervisning i skogsvård. Man kan nå denna ungdom med dylik undervisning dels vid folkhögskolor och landtmannaskolor m. fl. dylika undervisningsanstalter och dels genom för ändamålet särskildt anordnade föreläsningar och öfningskurser i skogsskötsel. Utskottet håller före, att skogsvårdsstyrelserna jämväl och kanske företrädesvis medelst en i denna riktning bedrifven undervisnings- och upplysningsverksamhet skulle kunna vinna särdeles vackra resultat i fråga om spridandet af kunskap i och intresse för skogsvård. Vid så-

dant förhållande finner utskottet det icke vara lämpligt att hos Kungl. Maj:t anhålla om åläggande för skogsvårdsstyrelserna att rikta sina sträfvanden för utbredande af kunskap i skogsskötsel särskildt på anordnandet af planteringsdagar i folkskolorna.

Utskottet ansluter sig för öfrigt i allo till den ståndpunkt, som i afseende å förevarande fråga intogs af Andra Kammarens första tillfälliga utskott år 1903. Det förmenar alltså, att den omförmälda undervisningen i skogsvård med hänsyn till de högst olika förhållanden, hvilka i afseende å förutsättningarna för dylik undervisning förefinnas vid olika skolor, icke lämpligen bör göras obligatorisk. Motionären synes själf ha denna mening, enär han visserligen å ena sidan talar om undervisningen såsom obligatorisk, men å andra sidan medger, att den kanske bör begränsas till folkskolorna på landet, och att äfven där vissa undantag böra kunna få förekomma. Enligt utskottets mening bör det icke ens föreskrifvas, att undervisning i skogsvård med nödvändighet skall hvarje år förekomma vid skolor, där annars som regel betingelserna för dylik undervisning äro för handen. Dessa betingelser kunna nämligen växla från år till år. Särskildt kommer man nog alltid att vid åvägbringandet af dylik undervisning vara beroende af tillgången på kompetenta lärarekrafter liksom ock på lämpligt öfningsfält. Öfver hufvud faller icke den direkta undervisningen i skogsvård på sådant sätt inom ramen för barndomsskolans uppgifter, att den såsom ett ordinarie läroämne bör upptagas i dess arbetsplan. När och hvarest förhållandena ändock göra meddelandet af en sådan undervisning lämpligt, torde det kunna öfverlätas åt lokala myndigheter och korporationer att därom draga försorg. Insikten om skogens värde för landet synes dess bättre vara stadd i glädjande tillväxt hos oss liksom ock känslan af nödvändigheten att bättre än hittills skydda och vårda denna källa till nationell hälsa och nationellt välstånd. Under sådana omständigheter torde man kunna hoppas, att möjligheten att genom en i folkskolorna meddelad undervisning i skogsvård främja detta fosterländska intresse i hvarje trakt, där en sådan möjlighet förefinnes, skall af vederbörande ortsmyndigheter och lokala korporationer i växande utsträckning komma att utnyttjas.

Med allt erkännande af det vackra och fosterländska syftet i motionärens förslag anser sig dock utskottet på grund af det anförda böra hemställa, att herr C. Lindhagens ifrågavarande motion, n:o 171, icke måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.

Såsom ett beklagligt förhållande måste erkännas, att, ehuru vårt land äger synnerligen stora förutsättningar för skogskultur, hos befolk-

ningen i allmänhet råder stor okunnighet uti och likgiltighet för skogsvården. Genom den år 1903 vidtagna lagstiftningen angående vård af enskildes skogar, angående skyddsskogar och angående skogsvårdsstyrelser har väl ett kraftigt steg tagits till förekommande af ödeläggande afverkning samt till betryggande af återväxt och befrämjande i öfrigt af den enskilda skogshushållningen; men det återstår ännu mycket innan man hunnit därhän, att uti folkmedvetandet klart inträngt öfvertygelsen att skogarne behöfva en sorgfällig vård och kännedomen om det sätt, hvarpå denna vård bör äga rum. Uti skogsvårdsstyrelsernas nu för första gången tillgängliga berättelser uttalas äfven från flera delar af landet en klagan öfver befolkningens okunnighet och likgiltighet i fråga om skogsvården.

Det säkraste sättet att sprida en allmän insikt om skogarnes betydelse och rätta sättet för deras vårdande torde vara, att redan hos den uppväxande ungdomen ingjutas kunskap och intresse i detta hänseende. I sådant syfte synes Andra Kammaren äfven hafva fattat sitt, efter utskottets mening, välbetänkta beslut, att åtgärder böra vidtagas för att så kallade planteringsdagar med därvid meddelad äfven teoretisk undervisning i skogsvård må genom samverkan mellan vederbörande myndigheter i största möjliga utsträckning anordnas vid folkskolorna på landsbygden i rikets olika delar.

En sådan anordning kan sägas utgöra endast en utveckling af en art af undervisning, som redan finnes för folkskolorna villkorligt föreskrifven och som jämväl meddelas nästan öfver allt på landsbygden. Uti folkskolestadgans § 56 förekommer nämligen ett stadgande, att vid hvarje folkskola bör, såvidt sig göra låter, finnas ett till skolträdgård lämpligt jordland, och bör skolstyrelsen tillse, att trädgården varder ordnad på ett för barnens undervisning i trädgårdsskötsel och trädplantering ändamålsenligt sätt. Då man sålunda redan vidtagit åtgärder för att hos barnet väcka kärlek, intresse och arbetshåg för den närmast hemmet varande jordtorfvan, vill man nu gå ett steg längre och söka få barnets blick vidgad för omsorgen om den vidsträckta skogsmarken. Ett sådant tillvägagående finner utskottet vara både ändamålsenligt och praktiskt.

Frågan, huru man nu bör gå tillväga för anordnande af planteringsdagarne med den därvid förenade undervisningen, besvarar Andra Kammaren sålunda, att anordnandet bör ske genom samverkan mellan vederbörande myndigheter. Att dessa myndigheter äro, å ena sidan de pedagogiska myndigheterna — domkapitel och skolråd — och å den andra skogsvårdsstyrelserna, möjligen äfven skogsstaten, torde vara klart. Äfven synes det påtagligt, att ledningen vid planteringsarbetet

och meddelandet af den undervisning, som jämsides därmed bör äga rum, i första hand tillkommer folkskolelärarne, om det än understundom kan vara erforderligt att länsskogsvaktare eller till skogsstaten hörande tjänsteman eller betjänt tillkallas för meddelande af erforderliga anvisningar. Måhända skall det äfven finnas lämpligt att kortare undervisningskurser i skogsvård länsvis anordnas för folkskolelärare för att såmedelst göra dem skickliga att handleda sina lärjungar; och torde de lärare, som kunna komma att besöka sådana kurser, erhålla ersättning för resekostnad och för dagtraktamente under den tid, kursen pågår.

Såsom hjälpmedel vid undervisningen torde böra användas någon mycket kort, lättfattlig handbok eller läsebok, som behandlar skogens betydelse och vård. I Norge lärer man såsom det uppgifves, med mycken fördel hafva använt en sådan af »det Norske Skogselskab» utgifven skrift, som bär titeln »Ungdommen og Skogen».

Redan nu har på frivillighetens väg uti en del landtkommuner, ehuru jämförelsevis ett ringa fåtal, anordnats planteringsdagar för folkskolebarnen; men understundom lärer förslag, som väckts i sådan riktning, rönt motstånd bland annat därför, att det varit tvifvelaktigt, huruvida sådana dagar få inräknas uti lagstadgade undervisningstiden, hvarom olika meningar varit rådande. Om en anordning i sådant syfte, som Andra Kammaren med sitt beslut afsett, kommer till stånd, anser utskottet, att den tid, som åtgår för planteringsarbetet, gifvetvis bör likställas med annan undervisningstid.

Slutligen anser utskottet sig böra frambålla, att den anordning i undervisning, hvarom här nu är fråga, icke bör göras beroende af någon sådan valfrihet hos vederbörande myndigheter, att dessa skulle kunna efter godtfinnande utesluta planteringsdagarne från undervisningen i folkskolorna å landsbygden, utan bör den enda inskränkningen härvid gälla för de fall, att på grund af lokala förhållanden hinder möta för planteringsarbetets verkställande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet

att Första Kammaren behagade biträda Andra Kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 5 april 1907.

På utskottets vägnar:

GUSTAF BERG.